

אופציה שמתאמציה

כולם יצאו להוכיח: המלך לא התכוון למה שהוא אמר. אסור לו: זאמן לו.

לך תאמין לערב!

במלחמת העולם השנייה נפוצה הנדיחה הבאה: בתחנת החוף נורווגית התקבלה הודעה בהולה שאוניה גרמנית שוקעת מול החוף, ושהיא גרמנית עומדים לטבוע. סירת הצלה נורווגית יצאה לים, אך חזרה כעבור כמה שעות בלי ניצולים.

וכי לא ראתם את האוניה הגרמנית הטובעת? נשאלו אנשי הסירה.

„ראינו אותה, השיבו. ולא היו שם ימאים טובעים?”

„היו שם כמה ימאים גרמניים שטענו שהם טובי עיניים, אבל איך אפשר להאמין לגרמנים?”

אצלנו אומרים: אי אפשר להאמין לערבי. כאשר יאמר ערפאת אומר שהוא מוכן לשלום עם ישראל, אי אפשר להאמין לו. הרי הוא ערבי.

באשר המלך חוסיין אומר שהוא לא יעשה שלום בלי אשף, אי אפשר להאמין לו גסיבן. הרי הוא ערבי.

אי אפשר להבין את תישפוכת רב־הפרשנות שהציפה השבוע את ישראל, מבלי לקחת בחשבון את הזילזול המוחלט הזה בעיני רבים. כל מה שנאמר היה חרוז בוז טוטאלי לערבים באשר הם ערבים — למלך חוסיין, לאשף, לתושבי השטחים הכבושים.

„צעד טאקטי”

המלך חוסיין אמר בערבית פשוטה, כלשון שאינה משתמעת לשתי פנים: ירדן ניתקה את קשריה עם הגדה המערבית. מבחינה מינהלית ומימשפטית, הגדה אינה עוד חלק מירדן.

תשובת הפרשנים הישראליים: „זהו צעד טאקטי.”

צעד טאקטי? שינוי גבולה של מדינה? אילו היתה ממשלת ישראל מכריזה היום שהנגב שוב אינו עוד חלק ממדינת ישראל — האם היה עולה על דעת מישהו שזהו צעד טאקטי?

פשוט יותר: אילו החליטה מחר הכנסת שסיפוח הגולן מבוטל, ובי מעתה אין רמת הגולן שייכת עוד למדינת ישראל — האם זה היה יכול להיות צעד טאקטי?

יש מעשים היכולים להתפרש כצעדים טאקטיים. כמעט כל מעשה פוליטי הוא טאקטי.

כל מעשה מלבד אחד: הכרזה רישמית על שינוי הגבולות של מדינה.

יתכן שהמלך רצה בהודמנות זו גם לרפוק את האמריקאים, שלא עשו דבר במשך 21 שנים כדי להחזיר לו את הגדה. יתכן שרצה לרפוק את שימרון פרס, מפני שנמאס לו לשמוע הבטחות ישראליות שלא קויימו מעולם. יתכן שרצה גם לרפוק את הפלסטינים, המאסים בו בגלוי.

אך המלך אינו פועל מתוך רגשות. הוא לא מתחבם קמין. הוא לא היה שורד במשך יותר מ־35 שנים, במקדש של הרייג'ס, אלמלא פעל תמיד מתוך חישוב קר וסביר.

ובכלל, הגיע הזמן להפסיק את הזילזול המקובל במנהיג זה, נוסח „המלך הקטן”, „חוסין”, ועוד. גם מי שמתנגד למעשיו, חייב להודות שהאיש הוא בעל שיעור־קומה פוליטי. כמעט ואין עוד בעולם מנהיג ששלט בארצו תקופה כה ארוכה.

מהו החישוב שהביא אותו למעשה כה מרחיק לכת, עד כדי ביטול המעשה החשוב ביותר של סבו הנערץ?

מכה חדשה

קודם כל, משמעות הצעדים של המלך חוסיין: הוא קבע כי הגדה המערבית, שסופחה רישמית לממלכת ירדן בקיץ 1950, למחרת מלחמת־העצמאות, אינה עוד חלק מהממלכה.

משמע: המפה משתנית. היא כבר השתנתה על המירקע, בת חזיות מוג'אוויר. כך ישתנו גם כל המפות המודפסות. השתנתה גם הגישה היסודית של ירדן לבעייה הפלסטינית.

בנאום הגדול בפברואר 1986, שבו הודיע על ביטול ההסכם שבניו ז'נבה יאסר ערפאת, קבע את מהות חילוקי־הדעות בין השניים כך: ערפאת טוען שקודם־כל צריכים להחזיר את הגדה לעם הפלסטיני. אחרי שתקום המדינה הפלסטינית, היא תכונן איחוד קונפדרטיבי עם ירדן. ואילו הגישה של מלך־ירדן היתה הפוכה: תחילה יש לישראל להחזיר את הגדה לירדן, ששלטה בה לפני הכיבוש. אחר־כך יכוננו ירדן והפלסטינים בינם לבין עצמם את הקונפדרציה.

עכשיו ויתר חוסיין רישמית על גישתו זו. הוא תובע שישראל

ביותר. „האופציה הירדנית” אינה, למעשה, אלא שמיצופן ל, „אנטי־אופציה־פלסטינית”. ה, „בן” לירדן לא היה אלא הסוואה ל, „לא” לפלסטינים.

החל במגעים עם המלך עבראללה ערב מילחמת־השחרור, ועד הדבקות בחוסיין בימינו, קיימת „האופציה הירדנית” כמציאות פוליטית ונפשית רק לצורך אחד ויחיד זה: לאפשר לבעליה להתעלם מן המציאות הפלסטינית, המעוררת בליבם פרץ של רגשות — פחדים, שינאות, דיעות קדומות, מצפון רע.

לכן מסרבת „האופציה הירדנית” למות בתודעת בעליה, גם כאשר הפגר שלה מוטל לרגליה ומעלה צחנה. אין הם יכולים להכיר במותה, מפני שאם היא נעלמה — מה נותר?

הם שוב הופתעו

מכאן הניסיון הפאתי של ממשלת־ישראל, על כל חלקיה, להכיר במציאות שנוצרה עם נאומו של המלך חוסיין.

הם „הופתעו”. שוב הופתעו. הפוליטיקאים. העיתונאים. אנשי הביזן.

באשר מישהו מופתע תמיד, במשך 40 שנה, עלי ידי כל מהלך חדש בעולם הערבי, מוטב לו להתפטר

ולחיבנם למוטתה. מי שמופתע תמיד, משמע שמעולם לא הבין מה מתרחש סביבו.

אם ממשלת־ישראל, ורועות־הביזן ושאר המוקדים הפוליטיים הופתעו השבוע לחלוטין, הרי פירוש הדבר שהקונספציה שלהם שגוייה לחלוטין. כמו ערב מלחמת יום־הכיפורים. כמו ערב כל מחרל בתולדות המחדלים הבלתי־ספורים של ממשלות־ישראל.

מטע פאתי

אחרי שהחלים מן ההפתעה הראשונה, התאושש המיסוד המדיני־הצבאי־המודיעיני ויצא למסע־הסברה כדי להגיד: מה שקרה לא קרה, בעצם.

המלך חוסיין לא התכוון למה שאמר. ואם התכוון, יתכוון מחר למשהו אחר.

זהו בסך הכל „צעד טאקטי”. לא „צעד אסטרטגי”, חלילה. המלך רצה בסך הכל לרפוק את אשף ולהוכיח משהו לתושבי „יהודה ושומרון”. אבל האופציה הירדנית חיה וקיימת. מחר תתגלה שוב בכל תיפארתה.

כדי להוכיח זאת גוייסו שכירי־עט ושכירי־לשון ושכירי־מוח בכל מקום — בצבא, בשירותי־המודיעין, בקרב מושלים־צבאיים שיצאו מכלל שימוש, בכלי־התיקשורת, באוניברסיטות. (כפי שאמר מלך האנובר: „אפשר תמיד לקנות רקניות ופרופטורים.”)

הכמובן בלילה אומרים: השבוע מתה האופציה הירדנית. הכמובן ביום אומרים: האופציה הירדנית לא היתה קיימת מעולם.

הכמובן בין־הערביים אומרים: יתכן שהיתה קיימת במשך זמן־מה אחרי מלחמת־ששת־הימים, אך אחרי זה מתה.

או — או

אם היתה קיימת, היא מתה כפגישות הסודיות שקיים המלך חוסיין עם שרי ישראל — יגאל אלון, אבא אבן ואחרים — אחרי מלחמת ששת־הימים.

בשיחות אלה אמר להם: החזירו לי מייד את כל הגדה המערבית, יחד עם ירושלים המיוחזרת, ואז אעשה איתכם שלום. לא אוכל לעשות שלום בפחות מזה.

או, בלשון ציורית יותר: „אני יכול להיות המנהיג הערבי הראשון שיעשה איתכם שלום, ואני יכול לוותר על שטחים ערביים. אבל אינני יכול לעשות גם זאת וגם זאת.”

ממשלת־ישראל דאו — ממשלת אשכול־דיין־גלילי־אלון־בגין — לא היתה מוכנה להחזיר את כל השטחים שכבשה. אנשי ההתיישבות לא רצו להחזיר את עמק־הירדן, המתאים כליכך להקמת קיבוצים (תוכנית אלון). אף אחד לא היה מוכן להחזיר את ירושלים המיוחזרת.

כך מתה האופציה בחיתוליה.

דגל בירחו

אם רוצים לקבוע תאריך אחר למותה של האופציה־שלא־היתה־קיימת, הרי הוא חל אימתו בשנת 1975.

בעיקבות מלחמת יום־הכיפורים עשתה או ישראל הסדרים ביניים עם מצריים וסוריה. הפרדת כוחות, נסיגה חלקית. על המלאכה ניצח אותו רב־מג, הנרי קיסינג'ר.

קיסינג'ר, אדם שחכם (אם כי בעל אופי מחורבן) אמר אז ליגאל אלון, שרה־חוק, ששהה בווינגטון: מוכרחים לעשות הסדר ביניים גם עם ירדן, למרות שלא השתתפה במלחמה. למשל: החזירו את ירחו לירדן, כדי שהמלך יוכל להניף שם את דיגלו ולהמחיש שהגדה המערבית שייכת לממלכתו.

לפי תוכנית־אלון, ירחו היתה צריכה לחזור לשלטון ערבי. לכן נטה אלון להצעה. הוא הבריק לראש־הממשלה, יצחק רבין, והציע לקבל אותה.

לפי הסיפור, העביר לו רבין את המסר: „לא אלך לבחירות בשביל ירחו!”

קודמתו של רבין, גולדה מאיר, הבטיחה לאומה שלפני החזרת שעל אחד מארמתי השטחים הכבושים, היא תכריז על בחירות. ההבטחה חייבה גם את רבין. לרבין, שהתרגל זה עתה לשבת במישר־דאש־הממשלה, לא היה חשק לסכן את מעמדו בבחירות. לכן סירב להצעת קיסינג'ר.

התוצאה היתה שמצריים וסוריה קיבלו בחזרה חלק מאדמתן, כפרס על יציאתן למלחמה, ואילו המלך חוסיין, שלא יצא למלחמה, לא קיבל דבר. הדגל הירדני לא הונף בגדה. המלך נשאר מעבר לירדן.

אם אי פעם היתה קיימת אופציה ירדנית — באר תו רגע היא שפקה חיים לכל חי.

שלום בשוק־הפישופים

למעשה לא היתה האופציה הזאת קיימת מעולם כמציאות פוליטית. היא היתה קיימת רק כתיסמונת נפשית.

התירוץ הרציונלי היה שהמלך יעשה איתנו שלום בתנאים טובים יותר מאשר אשף. כך חשב יצחק רבין. המלך יוכל לוותר על ירושלים, מפני שעיריבתו היא ממילא בעמאן. הוא יוכל לוותר על חלקים של הגדה, מפני שמרכז ממלכתו היא ממזרח לירדן.

זאת היתה, כמובן, אשליה גמורה. המלך, שמעמדו בעולם הערבי בי נתון כנסכה מתמדת, אינו יכול להרשות לעצמו לוותר על מאומה — ובוודאי פחות מאשף, שאינו זקוק ללגיטימציה לארמית.

אולם מעבר לטעות בסיסית זו, כל הגישה הזאת פסולה מעיי קרה.

שלום אין משיגים בשוק־הפישופים. לא קונים אותו ב, „אוקאזיון”. סחורה זולה חשודה תמיד כסי חורה פגומה או כסחורה גנובה.

איך בכל זאת דבקו מנהיגים ישראלים כה רבים — וביניהם גם אנשים נבונים — באשליה זו, שהופרכה שוב ושוב, עשרות פעמים?

התיסמונת הנפשית עמוקה יותר. בגלל סיבות נפשיות, אין מנהיגי ישראל מסוגלים להכיר במציאות הפלסטינית. גולדה מאיר, שהכחישה את עצם קיומם הפלסטיני, היתה רק רוברת פרימיטיבית של תופעה עמוקה, המופיעה גם במהדרות מתודי כמות יותר.

מי שאינו מוכן ואינו מסוגל להכיר במציאות הפלסטינית, זקוק לתחליף. התחליף הירדני היה הקרוב